

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl.
Pe o jumătate de an 1 „
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu
și la toate birourile filiale de abonament.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 21).

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

PROCESUL MEMORANDULUI.

Din temniță.

Cluj, 9/21 Maiu 1894.

Până la alte vremuri de încercări, azi petrec cea din urmă zi în temniță.

Când 'mi-s'a luat putința de a mai scrie pe față și fără încungiur, m'am îndreptat către cetitori cu o rugare: să se grupeze cu încredere în giurul steagului ridicat, ca printr'insul să ajutăm, cât ne iartă puterile, la isbândă cauza dreaptă a poporului român.

Se cuvine, acum când părăsesc temnița, ca cel dintâiu gând să-l îndreptez către prietenii, care cu atâta iubire au spriginit „Foia Poporului“.

Pentru noi, cei-ce zăceam în temniță, ajutorul dat a fost o nespasă mângâiere, ear' pentru cei rămași acasă, un izvor de putere, prin care au putut să ducă lupta grea ce 'i-a încercat.

Luptă aspră ne așteaptă și pe viitor. Să vină! Vom sta neclintiți. Pentru-că avem, mai presus de toate, încredere în puterea viuă a poporului, care în-deosebi cu privilegiul celor din urmă întemplieri a dat strălucite dovezi, că este hotărât să susțină, până la desnădăjduire chiar, pe conducătorii sei.

Ear' mai cu dreptate ce poate fi, decât ca poporul român să 'i-se dea toate drepturile firești și legiuite?

Fericit de-a pute să reintru în luptă, iubitorilor nostri cetitori le trimit o călduroasă strângere de mână. Drept mulțumire pentru spriginul pe care-l așteptăm și în viitor, fac o singură făgăduință: vom inteți puterile noastre, ca astfel ceea-ce azi ne însuflețește ca dorință numai, mâne să ne înveselească pe toți, văzând intruparea.

Cât despre mine în parte, prin lunile de temniță mă simt nu numai întărit, dar' legat oare-cum, ca mai ales de-aci încolo întreg sufletul să 'mi-l închin causei sfinte, pentru care atâția și atâta amar de vreme suferim.

Dumnezeu să ajute dreptății!

I. Russu Șirianu.

Pertractarea.

(Din Raportul „Tribunei“.)

Ziua a șaptea.

Începutul la 8 oare dimineața. Se debate mai departe asupra aceluși întrebări, mai ales ce privesc „prescripțiunea“.

Dl *Rubin Patîța* zice: De o săptămână petrecem aici și din cele văzute și auzite ne-am încredințat, că procesul acesta nu e un proces criminal, ci politic. Noi n'am lucrat ca singuratici, ci ca trimiși alegătorilor români din Transilvania și Ungaria. Noi ne-am întocmit pe temeiul legii electorale într'un partid în toată forma și am formulat un program, al cărui întâiu punct este: *Neatîrnarea Transilvaniei*. De 12 ani am lucrat pe față cu mijloace legiuite pentru redobândirea drepturilor noastre. Înaintea d-voastre nu stau niște *criminali*, ci stau *aleșii unui popor* cu trecut și vrednicii cetățenești. Noi n'am lucrat singuri. Toate conferențele Românilor dela 1881 încoace au fost pe lângă idea „Memorandului“, la 1892 s'a-hotărît numai timpul așternerii acestuia.

Comitetul a împlinit numai voința poporului român. Membrii comitetului n'au fost altceva decât plinitorii hotărîrii poporului.

Pentru dobândirea neatîrnării Transilvaniei totdeauna am lucrat pe căi legiuite. Părțile din Memorand pîrite sub cuvânt că am fi atacat uniunea Transilvaniei nu se pot socoti cu ațfăare, pentru-că dela 1892 până acum nicăiri nu s'a văzut semnele unei ațfări, poporul 'și-a plătit darea, a dat cătane, s'a purtat liniștit și în ordine, nime nu va pute imputa acestui comitet că s'ar fi făcut vinovat de ațfăarea poporului. Chiar și în însuși textul Memorandului sînt expuse vederile pacifice ale poporului (cetește un loc în care se zice că poporul român a primit cu supunere și încredere față cu Maiestatea Sa noua stare de lucruri, apoi alt loc în care se zice, că noi Românii vrem să trăim în pace cu concetățenii nostri). Trece apoi la mult discutata prescripțiune și dovedește cu paragrafi, că de fapt prescripțiunea a intrat de mult și cere ca pe temeiul acesta procurorul să-și retragă pîra.

Cât despre împreunarea Ardealului cu Ungaria, arată că aceasta nici până azi nu e deplin făcută, pentru-că avem o sumeție de legi care altfel sînt la noi în Ardeal și altfel în Ungaria, așa de pildă legea de alegeri (la noi foarte îngustă, în Ungaria foarte largă) și legi de presă (pentru foi și tot ce se ti-

părește), și care legi astfel arată și ele, Ardealul încă nu e *topit desevîrșit* în Ungaria. Roagă apoi tribunalul să hotărască asupra „prescripțiunii“.

Procurorul tăgăduiește că procesul acesta ar fi politic. Nu trage la îndoială dreptul Românilor de a se încheaga în partid politic, dar' de aci nu urmează că ar ave drept să sevrșească fapte contra legii. Dacă ațfăarea n'au avut urmări, pedepsiți tot pot fi; dacă mai sînt și azi legi deosebite ardelene, aceasta e pentru-că într'adevăr împregiurările o cer, ear' dacă autorii Memorandului numai din întempliere folosese în titlu numirea *Transilvania* și Ungaria, ear' nu pentru a tăgădu prin asta puterea legii despre împreunarea lor, apoi îi invită să facă aci înaintea tribunalului o declarație că recunosc uniunea, și el din parte-și va socoti aceasta ca semn ușurător!

(Săracul! nici c'ar avea gust rău!)

Vasilie Rațiu: Sînt preot de 30 de ani în mijlocul poporului și cunosc gândirea, și simțemintele lui și știu că în poporul român cât de adînc este înrădăcinată cinstea cătră legi, cât de mare este supunerea lui față cu Maiestatea Sa, pe care îl numește *Împărat nu Rege*. Nu pricep cum cererea cuprinsă în Memorand, care nu este decât o plângere a poporului, poate fi trasă în judecată. Dar' memorande cătră Tron dat-au și Maghiarii, și Românii încă multe altele. Pe atunci cel puțin rugătorii nu erau dați în judecată. Cât despre prescriere, se alătură la cele zise de colegii sei vorbitori mai nainte.

Procurorul declară că dl *Vasilie Rațiu* este acusat nu pentru redactarea, ci pentru răspîndirea Memorandului.

Gerasim Domide: Arată însemnătatea rolului politic ce poporul român 'l-a avut din vremuri. Vorbește apoi despre programele Românilor formulate dela 1848 încoace, pentru a căror punere în lucrare a luptat totdeauna cu mijloace legiuite.

În timpurile din urmă lupta pentru maghiarisare a îngreunat mult starea noastră; zi de zi ni-a tot luat căte un drept. Acum vreau să ne iee și cel mai sfânt, dreptul de a înainta rugări; căci Memorandul nu este altceva decât o rugare. Adevăratul autor al Memorandului este însuși poporul românesc, prin urmare, atunci când ducătorii în deplinire, ai voinței poporului sînt trași în judecată, însuși poporul este tras în judecată.

Despre scrisoarea pîrtoare a procurorului zice că ea face să se lovească unul de altul răspîndirea Memorandului cu dreptul de a înainta rugare.

Dacă răspândirea rugării (Memorandului) e oprită și pedepsită, atunci însuși dreptul de rugare e scurtat.

Memorandul este lucrarea poporului întreg. De aceea procurorul trebuia să acuze cel puțin pe toți membrii conferenței din 1892.

De altcum Memorandul nici nu atacă uniunea, pentru-că nicăiri nu se cuprinde un atac contra puterii obligatoare a legii, cere numai ca Coroana să schimbe o lege. Curia n'a hotărât asupra prescripțiunii cu privire la persoana lui, de aceea cu atât mai virtos cere hotărârea tribunalului.

Roman se alătură la cele zise de antevorbitori.

Ioan Duma e acuzat numai pentru răspândirea Memorandului, pentru-că atunci când a primit el Memorandul încă nu era oprit și era deja publicat în toate foile românești, se alătură cu privire la prescripțiune la cele zise de cei mai sus.

Ioan Niuntean neavând apărător nu vorbește.

Sedința se închide la 12³/₄ d. m.

*

Ziua a opta.

Presidentul cetește hotărârea tribunalului cu privire la prescripțiune. Cererea acuzărilor e respinsă.

Acuzații răspund toți, că în contra acestei hotărâri înștiințează cerere de nimicire.

Coroianu vorbește contra hotărârii tribunalului, care nu s'a întemeiat pe nici un paragraf de lege, care o ar îndreptăți.

Se trece la cetirea părților împlicate din Memorand. După-ce s'a făcut cetirea, se ridică:

Dr. Lucaciu și spune, că traducerea ungurească e cu deservire greșită și nu răspunde de loc cu originalul românesc. Cere manuscrisul unguresc întărit de tribunal, ca să-și facă îndreptările cuvenite. După-ce i-se dă, arată că de tot greșite sunt chiar părțile, pentru cari sunt trași în judecată. Zice, că dacă pira procurorului se întemeiază pe această traducere, atunci a fost grozav în rătăcire și protestă contra acestei apucături și nedreptăți. Face apoi pe president să însemne toate vorbele lăsate afară ori netraduse, cere adevărata vorbă potrivită celei românești și-și bate joc de traducătorul acelui act de acuză, care nici limba ungurească nu 'și-o știe.

Presidentul, talmaciul, procurorul cu toții sunt încurcați și ridică sedința pentru 20 minute, rugând pe părintele Lucaciu ca să deie în scris toate îndreptările la traducerea greșită.

Lucaciu după deschidere în numele acuzațiilor face traducerea zicând că-i pare rău, că ei sunt siliți a-și perde timpul cu lucrări pe care ar fi avut datoria să le facă tribunalul. Cere să se însemne a doua-oară că hârtia pârtoare a fost falsă, și după aceasta, acuză lor e nedreaptă.

Talmaciul și procurorul primesc de bune toate îndreptările de traducere cerute și făcute de părintele Lucaciu.

Coroianu atrage luarea aminte a procurorului, că acum s'a schimbat cu deservire treaba, și de acum nu mai este pira cea veche, deci cere ca procurorul să-și retragă acuză de mai înainte.

Procurorul răspunde că nu-și poate retrage pira. Tragerea în judecată e întemeiată pentru-că s'a făcut Memorandul și s'a lăsat în Europa.

Un jurat cere ca amândouă manuscrisele, și unguresc și românesc, să se alature la hârtiile de pira.

Maghiarii de față sunt cu deservire opăriți! O bătaie mai mare și o rușine mai îndreptătită n'au pățit ca aceasta.

Presidentul rînduște cetirea traducerii îndreptate și alăturarea ei la scrisorile de pira.

Să merge un pas mai departe în pira. Anume procurorul începe luarea la protocol a răspunsurilor acușărilor, privitor la toată treaba.

Dl Iuliu Coroianu e întâiu întrebă. Să spună intrucât a luat parte la ședințele în care s'a statorit cuprinsul Memorandului și s'a hotărât tipărirea și răspândirea lui?

Coroianu cere mai întâiu cetirea în limba română și maghiară a Memorandului întreg.

Procurorul află neîntemeiată cererea, și află deajuns cetirea părților împlicate.

Coroianu stăruie și tribunalul se retrage spre a hotărâri.

Se hotărăște cetirea Memorandului numai atunci când va veni rîndul la cetirea hârtiilor ținețoare de cercetare.

Președintele provoacă pe Coroianu să răspundă la întrebările ce i-s'au pus.

Coroianu cere să se aducă mai nainte și să se alature la scrisori, cartea: «Corpus Juris», apoi cartea de legi: «Aprobatae et compilatae»; Diploma Leopoldină; Pragmatica Sanctio, Resolutio Alvinciana; Legile din 1842, 1848; Diploma din Octombrie 1860; Diploma din 21 Iulie 1861; Patenta din 1864; Legile ardeleni din 1864 și 1865; Legea electorală din 1863; Rescriptul regesc din Martie 1865; Protocolul conferenței naționale din 1893; Date statistice despre populațiunea din 1860 și 1867; Protocolul conferenței naționale din 1892; și cere ascultarea lui Nicolae Roman, (profesor în Budapesta).

Procurorul nu vede de lipsă aducerea cărților cerute.

Coroianu își spriginește cererea zicând că e neapărată lipsă de toate aceste legi și cărți, pentru-că pe ele se întemeiază părțile pîrte a Memorandului.

Tribunalul, ca întotdeauna respinge și cererea aceasta.

Coroianu înștiințează nimicire.

Președintele pune lui Coroianu din nou întrebarea.

Coroianu: Am fost și sunt membru al comitetului din 25 și 26 Martie 1892; eu nu m'am învoit cu redactarea, tipărirea și răspândirea unui Memorand în care să se atace puterea obligatoare a legii, deoarece-ce o asemenea hotărâre nici nu s'a adus; face istoria Memorandului, dovedește că comitetul a primit dela conferența din 1892 însărcinarea de-a dreptul să-l scrie, să susțearnă și să publice Memorandul spune că el a fost referent, fiindcă dela comitet a primit însărcinarea; în 1892 în ședințele din 25 și 26 s'a statorit numai cuprinsul cuvânt de cuvânt) Memorandului. Nu-și aduce aminte cine a fost de față la acele ședințe.

Procurorul zice că cele zise acum de Coroian nu consună cu cele de mai nainte.

Coroianu roagă și cere cetirea celor-ce le-a spus de mai nainte, zicând că nu-i e frică de urmări, că recunoaște tot ce a făcut, spune numai adevărul și pentru cauza națiunii sale este gata a-și pune gâtul sub săcurea călăului. La răspândirea Memorandului n'a luat parte.

Sedința se ridică la 2 oare p. m.

*

Ziua a noua.

Se urmează întrebările asupra tipării Memorandului. E la rînd dl Dr. Ioan Rațiu.

Procurorul întrebă cine a scris Memorandul.

Rațiu răspunde că l-a scris: el, Pop de Băsești, Brote, Dr. Lucaciu, Septimiu Albini, toți pe când erau la Viena.

Procurorul: Cine a dat Memorandul la tipar și cine a primit tipărirea?

Rațiu: Aceasta chiar nu se știe, dar' poate că cineva din Sibiiu.

Procurorul: Brote a spus când a fost întrebă că atât tipărirea cât și răspândirea Memorandului s'a rînduit în scris de comitetul de 25. D-ta ca president ar trebui să știi ceva despre aceasta.

Rațiu: Nu pot ști, deoarece-ce n'am fost în Sibiiu; dar' acolo a fost vice-președintele Brote. Tot ce s'a făcut de el a fost făcut, în lipsa noastră.

Procurorul: Deoarece-ce presidentul n'a fost de față, cine a dat poruncă lui Brote ca să tipărească și să împartă Memorandul și cui?

Rațiu: Eu nu știu decât că n'am dat eu.

Procurorul roagă tribunalul a întrebă în privința aceasta pe Nicolae Roman, pe acel timp căpetenia Institutului Tipografic, unde s'a tipărit Memorandul.

Roman: Eu n'am fost căpetenia, ci un simplu funcționar, căpetenia a fost Eugen Brote, dela care am primit porunca de tipărire.

Procurorul: Cine a rînduit și făcut răspândirea Memorandului?

Roman: Eugen Brote mi-a încredințat o listă la cine să trimit Memorandul, ceea-ce am și făcut.

Procurorul întrebă pe Rațiu dacă conferența dela 21 și 22 n'a hotărât ea ca să se tipărească și să se răspândească Memorandul.

Rațiu: În conferență nu s'a luat nici o hotărâre cu privire la împărțirea lui, deoarece-ce comitetul n'a găsit nici-odată de cuviință ca să se tipărească Memorandul înainte de a se fi dus Tronului. Dacă totuși publicarea lui s'a făcut pe când ne găsim încă la Viena, dl procuror s'ar fi putut încredința și din aceasta, precum și din spusele lui Roman, că atât tipărirea cât și răspândirea a făcut-o ca proprietar nu comitetul, ci numai Brote.

Procurorul: Deoarece-ce comitetul nu a aflat de cuviință ca să se tipărească și împartă Memorandul înainte de a cunoaște răspunsul dela Tron, urmează că după-ce s'a cunoscut răspunsul, cineva a rînduit atunci tipărirea și răspândirea lui?

Rațiu: Noi am cunoscut răspunsul la Memorand până pe la mijlocul lui Iulie 1892, ear' în acest timp Memorandul era tipărit și răspândit.

Procurorul: **Între hârtiile cercetării se află o scrisoare a Drului Rațiu, după care Memorandul s'a tipărit în temeiul unui protocol al comitetului și în care se declară, că Dr. Rațiu a dat poruncă lui Brote pentru tipărire. Această declarațiune a fost dată judeului cercetător de dl Brote. Pentru-ce acușății nu arată protocolul, și recunosc sau nu această declarațiune a lor??** (Mirare mare.)

Rațiu: N'am cunoștință de acel protocol și nu știu ce cuprinde, în ce privește scrisoarea dată de mine dlui Brote, eu i-am fost dat-o pe când dînsul se afla sub cercetare. Mi-a cerut-o și i-am dat-o.

Jurații încep să pună întrebări, dacă cuprinsul Memorandului așternut Tronului e tocmai așa ca cel tipărit.

Dr. Rațiu zice că nu s'a uitat după asta ear' în ce privește răspunderea ia toată răspunderea pentru cel dat Împăratului, pe care l-a iscălit. La alte întrebări dacă a luat la răspundere pe dl *Brote* pentru-că a tipărit fără învoirea comitetului, dl *Rațiu* zice că nu l-a luat fiind o treabă privată a dlui *Brote*.

Roman, întrebând fiind, declară din nou că tot ce a făcut numai la porunca dlui *Brote* a făcut.

Președintele: Dela cine ai primit manuscrisul?

Roman: dela *Brote*.

Președintele: Ai avut poruncă dela *Brote* de a împărți toate exemplarele?

Roman: După trebuință am primit mereu liste dela *Brote*. În 31 August 1892 m'am depărtat dela institut.

Dl *G. Pop de Băsești* declară că a luat parte la ședințele comitetului dela 25—26 Martie, pe care le-a presidat, *Dr. Rațiu* lipsind.

În aceste ședințe nu s'au luat hotărâri nici pentru tipărire, nici pentru răspândire.

În ce privește așternerea Memorandului la Tron, am primit poruncă dela comitet. Dar' încât privește celelalte lucrări nu! Am întâlnit la Viena pe *Brote* și i am băgat chiar de vină de ce a tipărit Memorandul înainte de a ajunge la Tron.

În privința publicării și răspândirii Memorandului comitetul n'a luat nici o hotărâre nici înainte, nici după așternerea la Tron a Memorandului.

Dr. V. Lucaciu declară că a luat parte la ședințele dela 25—26 Martie, dar' că acolo nu s'a hotărât nici tipărirea, nici răspândirea Memorandului.

În o ședință s'a luat chiar hotărârea să nu se mai publice, dar' totuși s'a publicat în *«Tribuna»*, lucru care l-a făcut pe a sa răspundere *Brote*.

Ședința se ridică.

*

Ziua a zecea.

Fiind țirg de săptămână, pe stradă stă adunată mulțime de țerani români; salutând cu respect pe acușati, care însoțiți de gendarmi călări și pe jos, și de un mare număr de prietini, trec voioși printre șirurile privitorilor.

Deschizându-se ședința, se pun mai de parte întrebările lui *Lucaciu*.

Președintele îl întreabă dacă primește răspunderea pentru Memorand.

Lucaciu primește răspunderea pentru cel românesc, subscris în Viena.

Și apoi între altele spune și d-sa, că dl *Brote* a făcut răspândirea Memorandului înainte de ce comitetul l-ar fi imputernicit la aceasta, ear' răspândit fiind odată, comitetul nici n'a mai luat hotărâre de acest fel.

Judele *Issekutz* pune dlui *Lucaciu* întrebarea: Prin ce ai pute d-ta dovedi că *Brote* a tipărit și răspândit Memorandul fără porunca comitetului?

Lucaciu: Se vede din scrisori că timpul publicării s'ar fi hotărât? Nu. Dacă dar' s'a publicat mai înainte, s'a făcut fără conlucrarea noastră. Prin urmare nu noi avem să dovedim, ci dl procuror are să dovedească că am fi conlucrat la publicare și răspândire.

Furatul: Ca secretar al comitetului nu știi ce s'a luat vr'un protocol în privința publicării și răspândirii Memorandului?

Lucaciu: În viața partidelor politice de multe-ori nu se pot lua hotărâri în scris, ci numai cu vorba; așa și în felul de față.

Întrebat de juratul *Nagy* dacă ca cetățean ungar află la loc răspândirea în străinătate a Memorandului, *Lucaciu* declară că da, a primit hotărârea conferenței generale în această privință, la care a și conlucrat. Decât că s'a întemplat publicarea mai timpurie, până a nu o hotărât ei.

Vine la rând dl *Dumitru Comșa*.

Domnul *Comșa* răspunde, că a luat parte la ședințele din 25—26 Martie 1892, în care s'a hotărât așternerea Memorandului făcut de mai nainte. N'a cetit decât textul românesc apărut în *«Tribuna»* și nu poate ști dacă acesta e în tocmai cu cel publicat în broșură, pe care nu l-a cetit, cunoscând odată conținutul celui alt eșit în *«Tribuna»* și dus Împăratului.

În ceea-ce privește întrebarea dacă în conferența generală din 21—22 Ianuarie 1892 s'a hotărât și publicarea și răspândirea Memorandului, răspunde că ea n'a hotărât timpul când să se răspândească Memorandul.

Președintele: Ântăia-oară ai spus judelei din Sibiu că te-ai învoit ca Memorandul să se tipărească și răspândească.

D. Comșa: Am spus încă odată, că în acea ședință nu s'a luat nici o hotărâre de felul acesta.

Se cetește protocolul încheiat de judele din Sibiu, *Gödri Sándor*, din care se vede, că acusatul s'a învoit cu tipărirea și răspândirea.

D. Comșa spune că nu cunoaște limba maghiară și nu știe ce-a scris acolo judele ungurește. El n'a vorbit despre ședința comitetului, ci despre Conferența cea mare.

Președintele: arată atunci o declarație, care a fost alăturată de dl *Eugen Brote* la protocolul de cercetare, și din care se vede că și domnul *Comșa* s'a învoit cu tipărirea și răspândirea.

Dumitru Comșa: spune că recunoaște că acea declarație a iscălit-o și dînsul, dar' că era așa de cuprins și grăbit cât n'a băgat de seamă greșeala ce s'a strecurat.

Vine la rând dl *Dr. D. P. Barcianu*.

D-sa spune că a fost la ședința dela 25—26 Martie 1892, în care însă nu s'a luat nici o hotărâre de publicare și răspândire, fiind aceea luată de Conferența națională.

Președintele: Ce știi despre răspândirea și tipărirea broșurilor?

Barcianu: *Brote* le-a făcut fără însărcinarea comitetului, grăbindu-se. În ce privește declarațiunea dată judelei de dl *Brote* recunoaște că a iscălit-o și dînsul, dar' vîzînd-o iscălită de *Dr. Rațiu*, *Albini*, *Comșa*, a iscălit-o fără să o mai cerceteze crezîndu-o adevărată.

Un jurat se scoală și zice președintelui că e lucru de căpetenie a se ști dacă acusatul a fost și dînsul cu deputația la Viena?

Barcianu: Cu toate-că această întrebare n'are loc aci, totuși răspund că n'am fost. Ședința se ridică la 2 d. a.

*

Ziua a unsprezecea.

Publicul aproape numai românesc. Mai ales doamne.

Septimiu Albini fiind încă bolnav, încă tot lipsește dela pertractare.

Ședința se deschide la 8 și 20 m.

Ședința aceasta s'a petrecut mai bine de jumătate tot cu întrebări și răspunsuri asupra aceleiași declarații, dată în mâna judelei de dl *Eugen Brote*, declarație scrisă de prof. *Comșa* și subscrisă de D-Sa, de dl *Dr. Rațiu*, *Dr. Barcianu*, în care se spune că în ședința dela 25—26 Martie s'a hotărât și tipărirea și

răspândirea Memorandului. Dl *Comșa* a spus că d-sa fiind foarte grăbit a scris ce i-a dictat dl *Brote*, fără să bage de seamă că ce face, și fiindcă dl *Brote* stăruia să i-se deo această scrisoare că are ceva lipsă de ea, și așa i-a dat-o. Tot așa în fugă și fără grije au semnat și dnii *Dr. Barcianu* și *Dr. Rațiu*, dar' de adevărat nu-i adevărat că comitetul ar fi hotărât atunci tipărirea și răspândirea, și dumnealor abia acum vîd ce au subscris.

Urmează **Nicolae Cristea**.

Președintele: Fost-ai de față la ședința comitetului diu 25—26 Martie?

Cristea: Da.

Președintele: Ești acusat că ai luat parte la redactarea și stabilirea părților imprincipinate.

Cristea: Da, am luat parte.

Președintele: Conferența din 1892 a însărcinat comitetul cu tipărirea și răspândirea Memorandului, dar' cum s'a dus în deplinire această însărcinare?

Cristea: Prin mergerea cu Memorandul la Viena.

Președintele: Dar' comitetul a rînduit ceva în această privință?

Cristea: Nu știu să mai fi luat altă hotărâre afară de aceea.

Președintele: A locuit *Brote* întreg anul în Sibiu?

Cristea: El locuște în Sibiu, și eu nu sînt îndatorat a îngriji și a ști de locuința și umblarea lui.

Președintele: În lipsa lui *Brote* cine l-a înlocuit?

Cristea: Eu, dar' nu și în ce privește cancelaria, ci numai în ședințe.

Președintele: Sînt aceleași pasagele imprincipinate cu cele stabilite în ședința din 26 Martie?

Cristea: După cât îmi aduc aminte nu este nici o deosebire între Memorandul dus Împăratului și cel publicat.

Președintele: După-ce ați știut de soarta Memorandului, s'a mai tipărit un rînd de Memorand ori nu.

Cristea: Nu știu.

Președintele: S'a luat protocol în ședința dela 26 Martie?

Cristea: Nu s'a luat.

Un jurat: Ați fost membru în deputația care a dus Memorandul în Viena?

Cristea: Mă rog, dle președinte, e întrebarea aceasta la loc?

Președintele: S'a făcut pentru aceea, că în Viena s'a stabilit textul german și maghiar al Memorandului, și într'atîta întrebarea e la loc.

Cristea: Apoi vă mărturisesc, că îmi pare foarte rău că nu am fost la Viena și așa nu am putut subscrie originalul Memorandului.

Urmează dl **Patriciu Barbu**:

Președintele: Sînteți acusat, că ați împărțit mai multe exemplare din Memorand.

P. Barbu: La adresa mea a sosit un pachet cu memorande, pe care le-au desfăcut oamenii din cancelaria mea. Exemplarele le-am pus la o parte și funcționarii mei au împărțit acelor care au cerut din ele. Eu însă personal n'am dat nimîru. Dacă însă mi-s'ar fi cerut, le-aș fi dat, fiindcă n'am aflat și nu aflu în ele nimic primejdios și vrednic de pedeapsă. L-aș fi împărțit cu atât mai virtos, că Memorandul se publicase în foile române și străine și nu s'a fost dat ordin de oprire.

Președintele: Câte exemplare ați primit?

P. Barbu: Nu știu.

Procurorul: Ce măsuri ați luat cu privire la împărțirea exemplarelor.

P. Barbu: N'am luat nici o măsură, fiind de prisos, căci broșura n'a fost oprită. Ascultarea dlui **Dr. T. Mihali**.

Președintele: Ați luat parte la ședința comitetului din 25—26 Martie 1892.

T. Mihali: Da!

Președintele: Ești acusat, că ai conlucrat la facerea Memorandului.

T. Mihali: Da! am conlucrat, dar' nu în ședința dela 25—26 Martie 1892, ci la conferența din 1892, când s'a statorit Memorandul. Astfel în ședința dela 25—26 Martie nu s'au făcut decât mici schimbări de stil, (de vorbe).

Președintele: Este textul Memorandului așternut Coroanei același cu cel publicat în foi și broșuri?

T. Mihali: Da, după cunoștința mea este întru toate același.

Președintele: Coroian a zis, că chemarea ședinței din 25—26 Martie 1892 a fost de a lăsa afară acele părți din Memorand, care vatămă legile. De ce dar' nu s'au lăsat afară acele părți?

T. Mihali: **Astfel de părți n'am recunoscut, nici nu recunosc, că ar cuprinde Memorandul nostru.**

Președintele: Mai ești pîrit că ai răspândit exemplarele ce 'ți-s'au trimis.

T. Mihali: E adevărat că am primit exemplare din Memorand în număr de 40—50, și că li-s'au dat aceluia, care au cerut. Exemplarele erau în limba română și maghiară, și chiar fișpanul din Solnoc-Dobâca a cerut unul.

Urmează ascultarea dlui **G. Tripon**.

Președintele: Luat-ai parte la ședința comitetului din 25—26 Martie.

G. Tripon: *Îmi pare rău că n'am putut lua parte.* Declar însă, că am conlucrat și eu la facerea Memorandului, însă în conferența din 1892, unde eu încă am votat pentru așternerea, publicarea și răspândirea lui. Să nu credeți d-voastră că eu m'aș pune pe tăgăduite, deși n'am luat parte la ședința din 25—26 Martie, **totuși eu nu vreau să mă scot de sub răspundere.**

Președintele: Recunoști că este deosebire cu privire la „uniune“ între textul broșurii și între acela așternut Maiestății Sale?

G. Tripon: Eu cred că părțile incriminate sînt deopotrivă.

Președintele: 'Ți-s'au trimis exemplare din Memorand?

G. Tripon: Da, 'mi-s'au trimis, însă cu durere trebuie să vă spun, că 'mi-le-a confiscat (luat) poliția din Bistrița, încă pe când nici nu le desfăcusem. **Zic cu durere, pentru că ele nu 'mi-au fost trimise ca să 'mi-le confişte poliția, ci ca să le împart poporului.** Și când am zis, că n'am avut privilegiu să le răspândesc, n'am voit să zic, că m'aș sustrage dela răspunderea pentru răspândire, căci eu, domnilor, nu mă pun pe tăgăduite.

La dorința procurorului se dă cetire protocolului acusatului luat de judele din Bistrița, și însuși președintele s'a văzut silit să recunoască, că cele spuse atunci se potrivesc cu declarațiile făcute aici.

Un jurat: A luat parte acusatul la deputațiunea din Viena?

G. Tripon: Cu durere trebuie să vă mărturisesc că n'am luat parte.

Ședința s'a ridicat la oarele 2 p. m.

La eșirea din sală dl Dr. Gavriil Tripon a fost viu aclamat de publicul român cu sgomotoase strigăte de **»să trăiască«**.

Ziua a douăsprezecea.

Numărul trimișilor ziarelor străine s'a sporit cu unul, cu trimisul foilor franceze «*Le Temps*» și «*L'Intransigeant*», care a sosit aseară aici dela Paris.

Ședința se deschide la oarele 8 și 10 m. Se iau mai departe întrebările. E la rînd dl **Aurel Suciu**. Dl **Suciu** e bolnav și vorbește încet.

Președintele: Fost-ai de față la ședința comitetului din 25—26 Martie?

Suciu: Da.

Președintele: Ești acusat că ai conlucrat la facerea Memorandului.

Suciu: Nu am conlucrat.

Președintele: D'apoi cel adus de domnul avocat **Coroianu** nu a fost cetit în acea ședință?

Suciu: Ba încăt îmi aduc aminte a fost cetit.

Președintele: După mărturisirile celorlalți acușați Memorandul s'a stabilit în ședința din 26 Martie, și d-ta ai fost de față la acea ședință.

Suciu: Nu-'mi aduc aminte să se fi stabilit atunci.

Președintele: Este oare-care deosebire între Memorandul publicat și pîrit și între cel dezbătut în ședințele comitetului?

Suciu: Nu pot pot zice nici da nici ba.

Președintele: Trimisu-'ți-s'a d-tale vre-un exemplar din Memorand?

Suciu: De trimis nu știu trimisu-'mi-au, dar' știu că n'am primit nici unul.

Procurorul: Înaintea judeului cercetător ai recunoscut că ai fi luat parte la facerea precum și la hotărîrea răspândirii „Memorandului“. Acum nu mai recunoști. Rog să se cetească ce-a spus atunci.

Notarul cetește . . .

Suciu: Nu cunosc aceste mărturisiri, nici când n'am văzut acel protocol.

Notarul atunci dă lămurirea că a cetit din greșeală protocolul altui acusat . . . (mare mirare și rîs) . . . caută apoi și cetește pe al dlui **Suciu**, și află că ce-a zis acum a zis și atunci. Procurorul cearcă să-'și susțină zisele, dar' nu isbutește.

Procurorul: Ai fost la ședința comitetului din 25—26 Martie?

Suciu: Am mai spus-o odată că n'am fost la toate acele ședințe.

Procurorul: Ce a hotărît comitetul în privința răspândirii?

Suciu: Nu am nici o cunoștință.

Întrebarea cu dl **Suciu** se pare încheiată.

Suciu: se cere acasă, fiind bolnav.

Președintele îi dă voe să meargă. **Suciu** voește să plece, dar' se ridică un jurat cu întrebarea: «*fost-ai la Viena*», și îl întreabă pe **Suciu**, că subscris-a Memorandul. **Suciu** răspunde că «*ba*». Toți rîd de acest jurat. **Președintele** îi strigă răstîndu-se: „a spus odată că n'a subscris!“

Ascultarea lui **Mihail Veliciu**.

Președintele: Fost-ai de față la ședințele comitetului din 25 și 26 Martie 1892?

M. Veliciu: Am fost.

Președintele: Ești acusat că ai conlucrat la facerea Memorandului.

M. Veliciu: Am conlucrat numai ca membru al Conferenței și nu al comitetului. Nici nu puteam conlucra ca membru al comitetului, căci Memorandul era gata, și noi nu aveam alta de făcut, decât să-'l subșternem!

Președintele: Ce deosebire e între Memorandul incriminat și cel subșternut?

M. Veliciu: De două-ori durere, eu nu am putut lua parte la deputațiunea din Viena, pentru aceea n'am fost în stare a-'l cunoaște.

Președintele: Fost-a cetit Memorandul în ședințele din 25—26 Martie?

M. Veliciu: 'L-a cetit dl **Coroian**, care era încredințat cu lucrarea lui.

Președintele: De ce nu s'au lăsat afară sau schimbat în ședința aceea părțile vatămătoare legilor?

Veliciu: *Tăgăduiesc hotărît că Românii ar fi făcut vre-un Memorand, care ar lovî în legile țerii.* Nefiind nimic în el contra legii nici nu era nimic de strămutat. De altfel cer să se însemne că eu nu voesc nici-decât să mă subtrag dela răspundere, căci eu sînt om de omenie, și voiu să se afle adevărul și pe temeiul adevărului să se aducă judecată în acest proces. *Și ca fiu al națiunii române declar, că iau răspundere pentru Memorand.*

Ascultarea lui **Rubin Pațița**.

Președintele: Ai fost de față la ședințele comitetului din 25—26 Martie 1892.

R. Pațița: Da, am fost de față. În numita ședință nu s'a făcut nici o schimbare însemnată în Memorand. Cu privire la tipărire și răspândire eu însumi am făcut propunerea ca Memorandul să nu se tipărească și răspândească decât atunci, când vom cunoaște soarta ce o va ave la Coroană. Ear' dacă aceasta s'a făcut, a fost contra voinței noastre.

Ascultarea lui **Basilii Rațiu**.

Procurorul: până a nu începe întrebarea, spune că pe **Basilii Rațiu**, îl acuză numai pentru răspândire.

r esidentul: Ești acusat că ai distribuit 50—60 exemplare din Memorand.

Basilii Rațiu: Am primit cu posta mai multe exemplare din Memorand și le-am împărțit unuia și altuia în credința, că nu cuprind nimic ce poate fi pedepsit.

Ascultarea lui **Gerasim Domide**.

Președintele: Ai fost de față la ședința comitetului din 25—26 Martie în Sibiu?

G. Domide: Da, am fost.

Președintele: Ești acusat că ai conlucrat la facerea Memorandului.

G. Domide: Da, am conlucrat, dar' din hîrțile conferenței noastre din urmă am aflat că **Memorandul nu este jătul unui singur om, ci al unei națiuni întregi.** Conferențele noastre naționale, au hotărît facerea și așternerea unui Memorand la Tron, ear' ședințele comitetului din 25—26 Martie 1892, n'au făcut decât să ducă îndeplinire hotărîrea conferenței din 1892.

Președintele: Ședința din 25—26 Martie s'a conchemat cu scopul, ca comitetul să schimbe acele părți din Memorand, care cuprind vatămarea legilor.

G. Domide: Nu, dlor, ședința din 26 Martie n'a fost convocată cu scop ca să schimbe astfel de părți, căci ele nici nu se află în Memorand!

Președintele: Ce hotărîri s'au adus de comitet în privința traducerii, tipăririi și răspândirii Memorandului.

G. Domide: S'a hotărît ca să se traducă în limba maghiară și germană, cu scopul ca Memorandul să se aștearnă Coroanei în toate 3 limbile. În ceea-ce privește tipărirea și răspândirea, nu s'a luat nici o hotărîre, lăsându-se aceasta până la timpul, când se va cunoaște soarta Memorandului.

Președintele se încearcă prin diferite întrebări meșteșugite a încurca pe acusat și a-'l aduce în contradicere, dar' fără a isbuti.

Președintele: Din declarațiunea dată unor domni din comitet se vede totuși, că comitetul

s'a ocupat cu tipărirea și răspândirea Memorandului.

G. Domide: Declarația asta eu o cunosc numai de aici, și nu o pot recunoaște ca eșită din sinul comitetului. În sfârșit, domnilor, *eu iau toată răspunderea atât pentru textul Memorandului cât și pentru tipărirea și răspândirea lui.*

De declarațiunile părintelui Domide, făcute cu atâta bărbăție, cu atâta conștiință de sine și cu atâta curaj, s'au bucurat și însuflețit din inimă toți Românii!

Ascultarea lui **I. Muntean.**

Președintele: Ești acuzat că ai răspândit exemplare din Memorand.

I. Muntean: Este adevărat că am primit 20 de exemplare dela protopopul Crainic cu însemnarea de a le împărți. *Eu am dat cui a cerut, că doară știe toată lumea că nu cuprinde nici un neadevăr.* Ba chiar și dl Fábri, un Maghiar, a luat un Memorand și a văzut și el că noi n'am zis nimica rău către Împăratul. Celelalte s'au trecut toate în timp de două zile, căci veniau oamenii ca roiul să vadă și să cetească Memorandul.

Ascultarea lui **Dionisie Roman.**

Președintele: Ești acuzat că ai răspândit 50 exemplare din Memorand.

D. Roman: E drept că am primit Memorande cu posta și că din acele am dat un exemplar căpitanului orașului, ear' altul dlui Burgmeister. Broșura era de prisos să o mai cetesc, căci o cetisem în „*Romänische Revue*“, și spre părerea mea de rău, *am văzut că Memorandul nici nu cuprinde toate plângerile Românilor, ceea-ce pe mine m'a supărat mult.*

Ascultarea lui **I. Duma.**

Președintele: Ești acuzat pentru răspândirea Memorandului.

I. Duma: Am primit cu posta din Sibiu 4 exemplare și le-am împărțit, căci n'am aflat în el nimic ce să fie de pedepsit.

Sfârșindu-se ascultarea acușăților, procurorul se scoală și vestește că: față de *Dr. Rațiu* își mai susține piră numai întrucât el ar fi dat porunci de tipărire și răspândire lui *Brote*; ear' față de *P. Arțicu Barbu* numai pentru-că a răspândit Memorande, — și în sfârșit, față de *Dr. Tripon*, despre care nu se poate adevăr nici că a fost la ședințele din 25—26 Martie, nici că ar fi răspândit Memorande, *își retrage de tot pira.*

Dr. Tripon se ridică și zice: onorată curte cu jurați! Vă declar că m'a mirat foarte mult că dl procuror și-a retras acușă față cu mine, și dacă am voe a mă depărta dela acest loc de onoare, de pe banca acușăților, vă declar sărbătorește, că inima mea este cuprinsă de adâncă durere când trebuie să părăsesc pe confrății mei acușăți și că marea cauză a poporului român numai pe banca acușăților se poate pertracta.

Tribunalul se retrage pentru a socoti lui *Dr. Tripon* cheltuelile. I-se dau 400 fl. (pe care le plătește statul.)

În ziua a *treisprezecea* s'a ascultat și dl *Septimiu Albini*, Directorul „*Tribunei*“ care a răspuns foarte bărbătește, zicând că comitetul prin tot ce a făcut, a dus numai în deplinire hotărârile Conferenței din 1892. *D-sa primește răspunderea pentru toate: și pentru facerea și pentru tipărirea și pentru răspândirea Memorandului. Coroian* a cerut să se asculte drept martori: toți membrii conferenței dela 1892.

În ziua a *patrusprezecea* tribunalul a respins cererea lui *Coroian*: S'a făcut recurs de nimisire. S'a cetit apoi Memorandul ungurește și românește; având să se țină în zilele următoare, vorbirea de acușă a procurorului și vorbirile de apărare a acușăților. Amănunte în numărul viitor.

Dl Ioan Russu Șirianu

a primit, precum am spus în numerii trecuți, o mulțime de visite în temnița din Cluj, între altele și o deputațiune (mai mulți trimiși) ai țeranilor din deosebite părți a țerii, chiar și din cele mai depărtate părți ale Bănătuului.

Astfel din *Oravița-Română* au fost bravii coriști *George Pipelca* și *Ioan Cotirlă*. Domnul *Russu* a primit apoi și o frumoasă adresă dela deputațiunea din *Boița*. Au iscălit această adresă următorii trimiși: *Nicolae Pătăran*, *M. Constantinescu*, *Stanciu Cața*, *Ioan Cloaje*, *Oprea Hălmăgiu*, *Nicolae Istrati*, *Radu Istrati*, *Ioan Constandinescu*, *Ioan Brătulescu* și *Toma Costea*.

În 5/17 Maiu, fiind și zi iertată de a se face visite, dl *Russu Șirianu* a fost cercetat de d-na *Emilia Rațiu*, domnia *V. Mangra*, *Dr. St. C. Pop*, avocat (Arad), preoții *Blaga* (Mociu), *Moga* (Apahida), *Pop* (Feleac), *Doctoranzii Tilea* și *Colcer* (Viena), juristul *Nestor* și dl *T. Liviu Albini*, ear' din *România* a primit visita dlui *I. Oroveanu*, fost deputat și a studenților universitari *Mircea G. Petrescu*, *Iancovescu*, *Anghelescu* și *Bădilescu*.

Ear' Marti în 10/22 Maiu a. c. a fost în sfârșit, după o suferință de șesă luni, pus pe picior liber, și noi aduși în plăcuta stare de a nu mai avé să vestim că atunci și atunci iubitul nostru redactor *Dl I. Russu Șirianu* a primit visita cutăror și cutăror — în temniță!

Liber fiind acum, dl *Russu* va figura ca apărător a dlor *George Moldovan*, răspunzător pentru redacția noastră, și *Iosif Marschal*, răspunzător pentru tipar, în procesul „*Foii Poporului*“ ce se va pertracta la 5 Iunie în Cluj, ear' în 12 Iunie ca apărător în al 16-lea, proces de presă al „*Tribunei*“ pentru o adresă de alipire.

În timpul de față dl *Russu* petrece încă în Cluj, unde va sta până la sfârșitul procesului Memorandului.

O nouă goană

contra

Părintelui Dr. VASILIE LUCACIU.

Dușmanii neamului nostru încearcă în fel și chip să ne strice bunul nume de oameni cumiști în fața străindății. Dovadă despre această ne slujește următoarea veste venită dela Cluj:

Pe ziua de 11/23 Maiu dl *Dr. V. LUCACIU* a fost citat la judele cercetător din Cluj, *L. Bodor*. Citara această stă de bună-seamă în legătură cu *miserabila minciună scornită de foile ungurești, că adevărat părintele Lucaciu ar fi vătămât în o vorbire din piața Clujului, onoarea Maiestății Sale strigând: „Trăiască ÎMPĂRATUL! Jos REGELE! Pentru adevărarea acestei blâstemate minciuni să zice că ar fi chemați vre-o șapte „martori“.*

Părintele Lucaciu n'a voit să primească citarea ungurească zicând. „Domnul jude știe foarte bine că eu sunt Român!“

Nu putem ști la ce o să iasă și această păcătoasă apucătură de a nimici pe înfocatul nostru luptător. Vom vedea.

Deputațiunea țeranilor români LA VIENA.

Am spus că cei trei țerani români care s'au dus la Viena trimiși de către poporul adunat în „*Grădina Bánffy*“ din Cluj, nu au ajuns înaintea Monarchului.

Domnia-lor în Viena s'au dus la „*Curtea Ungară*“ și au rugat pe sfetnicul *Vértesy* să roage pe dl Ministru ca să le mijlocească intrarea la Împăratul. *Dl Vértesy* 'i-a îndreptat la Cancelaria Împărătească să ceară acolo. La cancelarie secretarul 'i-a întrebat ce voesc? spunând ei ce, d-sa li-a răspuns că *nu se poate*, dar' de au vre-o scrisoare, să o lase acolo. *Dl Onișor* li-a dat scrisoarea de mai jos, pe care cetindu-o secretarul 'i-a îndreptat că o va da Împăratului.

Scrisoarea lăsată e următoarea:

Maiestatea Voastră cesară și regească!

Grele timpuri au ajuns Români, credinciosul popor din Transilvania.

Representanții aleși ai națiunii noastre care au subșternut în anul 1892, la treptele Tronului, un „Memorand“ sunt trași astăzi pentru aceasta înaintea barei judecătorești ca ori-ce alți reușfăcători de rînd. Ceea-ce acești vrednici bărbăți au făcut este numai urmarea unei hotărâri puternice a celor 3 milioane de Români.

Noi, în numele trimișătorilor noștri, adunați în Cluj la 7 l. c., cerem scut în contra acestei fapte volnice a guvernului unguresc și contra rușinii ce acela prin procesul „Memorandului“ o aruncă asupra poporului nostru.

Viena, 12 Maiu st. n. 1894.

Al Maiestății Voastre cel mai credincios și supuși:

Teodor Onișor.

Nicolae Herlea.

Gavrilă Trifu.

După care vrednicii țerani s'au întors la Cluj, spunând cum au umblat, ear' dela Cluj împrăștiindu-se fiecare la ale sale. Li-s'au făcut frumoase primiri pe la stații în drumul lor spre casă.

Voci străine

despre

Procesul Memorandului.

Repetăm, este foarte mare numărul foilor de toate limbile, din străinătate, care din privilegiul acestui proces al poporului român, au privirile ațintite spre Ardeal, și în Ardeal — la Cluj, asupra acușăților noștri. Mai scoatem azi câteva frânturi, scurte de tot, din lungii și mulții articol scriși despre noi. A-i traduce și a-i da întregi, ni-ar fi peste putință. Eată câteva astfel de spicui.

Foile *englezești* din (Țeara-Angliușului) aproape toate scriu despre starea în care au ajuns Români din Țerile-Ungurești. Anume: „*Pall Mall Gazette*“, care demult își deschisese coloanele sale cauzei române, scrie mereu despre noi. În nrul dela 5 Maiu

publică de nou o scrisoare a dlui *Dimitrie I. Ghica* lămuritoare a suferințelor noastre.

„*Times*“ dela 8 și 10 Maiu scrie aricoli mai lungi despre noi Români.

„*Standard*“ dela 7 Maiu scrie sub titlul „*Românii din Ungaria*“ un articol semnat de englezul *A. Sympathiser*.

„*The Daily Chronicle*“ și „*Morning Advertiser*“, ambele din 10 Maiu aduc reपोarte mai largi despre proces.

„*Newyork Herald*“ din 9 Maiu publică sub titlul „*Românii din Ungaria*“ un articol lung, unde arată cumpetul și chibzuința Românilor, și vorbește de părtinirea pe care ni-am câștigat-o noi în inimile străinătății.

Foile franceze din Țara-Franțuzească toate-toate scriu bine despre noi.

„*Journal des Débats*“ din 7 Maiu scrie: „Soartea lor (a acușăților) este puțin în doelnică, deoarece-ce guvernul alcătuește curțile cu jurați, din curat *Maghiari*, și în procesele ce s'au făcut în mare număr în aceste din urmă luni jurnaliștilor români, juriul a arătat în deajuns câtă patimă aducea el în această ceartă, unde se simte el însuși judecător și împrișinat“.

„*L'Indépendance Belge*“ scrie un foarte lung articol despre noi, pe care îl încheie cu următoarele: „Guvernul maghiar se mângăie cu nădejdea, că procesul diu Cluj va aduce o schimbare a lucrurilor. Dar, după toate socotelile în loc de a opri aștărea națională în Transilvania, o va face mai vie. Partidul național român nu se va lăsa.“

„*La France*“ din 8 Maiu face istoria procesului și recunoaște, că *cu dreptate poporul român se simte lovit în drepturile sale istorice și naționale prin uniunea Transilvaniei către Ungaria*, pentru-că legile care împreună Ardealul cu Ungaria sunt o deservită înlăturare a elementului românesc și o nedreptate din punctul de vedere atât de drept cât și politic.

„*Gazette de France*“ scrie: „Aștărea între Români din Transilvania, în loc să se liniștească, a devenit mai vie de când guvernul din Pesta a făcut comitetului patriotic al acestei provincii, un proces pentru înaltă tradare. Această măsură, de a înfrica pe cei nemulțumiți, va da însă roade cu totul contrare întei. ce și-au pus-o înainte cărmuitorii țerii!“

Chiar și foile rusești (din Țara-Muscanelui) care doară nici-când nu au mai pomenit cetitorilor lor despre noi, acum scriu despre „*Procesul Memorandului român*“ la Cluj. Astfel:

„*Mosk Vedomosti*“ din Dumineca trecută aduce despre procesul nostru un articol foarte însemnat, la sfârșitul căruia îi zice: „Despre un lucru să nu fie duși domni Maghiari în rătăcire: toate nelegiuirile, de care se fac ei vinovați întru a spriginii politica lor de maghiarisare, nu-i duc mai aproape de ținta, la care tind ei, ci îi departe de ea tot mai mult și măresc primejdia, care de altfel nici acum nu e mică, pentru statul ungar. Toată răbdarea are un sfârșit, și Maghiarii știu bine din propria lor pățanie, ce înseamnă aceea, când unui popor i-se rupe firul răbdării!“

Și alte multe foi rusești scriu despre acest proces, osândind politica fără minte a Ungurilor.

CRONICĂ.

Revoluție. Creerii redactorilor dela foile ungurești, mai ales din Cluj, de când cu procesul Memorandului, s'au înferbântat cât se teie mila de ei. Oamenii suferind de ferbințeli vorbesc anapoda, nebunii, aiurează. În ameteala lor, redactorii foilor ungurești ved, vai de noi! — *că Ardealul întreg în flacări!*

Astfel „*Ellenzék*“ din Cluj aduce știri grozave de „răscoale“ prin satele românești în zeci de locuri, zicând că „*să ferească D-zeu pe fiicele Maghiar de-a locu în sat românesc!*“ Firește toate acestea sunt date lumii cu scopul de-a ne arăta pe noi Români drept un popor tulburător, bun de apăsător.

La judele de instrucție. Dl George Dordea, harnicul și fruntașul țeran român din *Bungard*, a fost în 15/23 Maiu din nou ascultat de către judele *Gödrö Sándor* în cauza procesului pornit în contra sa pentru-că a felicitat pe domnul *Septimiu Albini* când s'a refintors din temnița *Seghedinului*. La întrebarea judeului de instrucție, că recunoaște a fi vinovat de fapta pentru care e acusat, dl *George Dordea* a răspuns, că *nu știe să se fi servșit nici o faptă contrară legii*, declară nd totodată că va face recurs în contra trage rii sale în pără.

Scrisorile trimise foi noastre în timpul din urmă, nu le putem încă publica din pricina imbulzelii materialului procesului Memorandului. Toți domnii trimișetori să binevoască a fi cu îngăduință, căci dela numărul viitor încolo vom începe a le da loc.

Avram Iancu. Toți banii adunați pentru a se ridica monument lui *Avram Iancu* sunt a se trimite: *Dlui Tit Liviu Albini* în *Sibiin*, strada *Măcelarilor 21*.

Dela Cluj.

— Știri telegrafice. —

(Ziua a cincisprezecea a procesului).

Cluj, 11/23 Maiu 1894.

S'a sfârșit cetirea Memorandului. Procurorul și-a ținut vorbirea de acasă cu glas slab, fără miez. Învinue pe acușăți că ar umbla cu gânduri de destrămare a țerii. Arată cât de mult poate partidul aștă țeara. Dovadă manifestația dela Cluj din ziua întâie a procesului.

Dr. Rațiu declară în numele tuturor acușăților că **Comitetul național întreg primește toată răspunderea pentru Memorandul răspândit, pe care cercetându-l acum, l-au aflat întru toate același cu cel așternut Maieștății Sale. Primesc cu toții răspunderea și pentru tipărirea și răspândirea lui stând aici nu ca singuratici ci ca înfășișătorii poporului român. În fața jurașilor din Cluj însă, nici nu se vor mai apăra. Publicul isbucnește în puternice strigări „să trăească“.**

(Ziua a șescesprezecea.)

Cluj, 12/24 Maiu 1894.

Mare imbulzală de public pentru a străbate în sala de pertractare în credință că azi să publică judecata. Foișoarele (locurile de privit de sus) închise.

Soșile acușăților au fost respinse dela intrare. Doamna *Rațiu* a cerut dela președintele să le lase se între. Președintele le-a tăgăduit învoirea. Doamna *Rațiu* a declarat atunci că de pe coridoare (ambituri, „ganguri“), numai scoase cu puterea să vor depărta. *Albini* tot bolnav, nu s'a înfășișat. Sau hotărât cheltuelile talmacilor și a scriitorilor.“) Și mâne va fi ședință.

(Ziua a șescesprezecea.)

Cluj, 13/25 Maiu la 12 oare.

În ședința de azi președintele a schișat odată toată pertractarea, apoi a cetit 37 de întrebări la care au să răspundă jurașii. Și anume: *dacă sunt în sufletul lor încredințați că MEMORANDUL cuprinde aștăre contra legii despre uniune? că acușății într'adevăr au colucrat la răspândirea MEMORANDULUI, și că vinovați sunt? Procurorul cere să se pună întrebările și privitor la traducerea maghiară, germană, franceză și italiană. Tribunalul respinge. La oara 10 jurașii se retrag pentru a-și da părerea. Foișoarele goale. Doamnelor li-s'a tăgăduit intrarea.*

2 oare 20 minute.

Juratul *Werder* vestește părerea jurașilor: sunt declarați vinovați: *Dr. Rațiu* cu 10; din 12 voturi a alor 12 jurași; *George Pop* cu 12; *Lucaciu* cu 11; *Comșa* cu 12; *Barcianu* cu 11; *Cristea* cu 10; *Coroianu* cu 11; *Barbu* cu 10; *Mihali* cu 12; *Suciu* cu 8; *Veliciu* cu 12; *Pațiția* cu 12; *Domide* cu 12; *Dionisiu Roman* cu 7. Sunt declarați de nevinovați: *Basiliu Rațiu*, *Munteanu*, *Nicolau Roman*, *Duma*.

Procurorul împarte vinovații în două clase: **Clasa I:** *Pop de Băsești*, *Lucaciu*, *Comșa*, *Barcianu*, *Cristea*, *Coroianu*, *Mihali*, *Suciu*, *Veliciu*, *Pațiția*, *Domide*. Față cu aceștia cere pedeapsă mai mult de 2 ani și jumătate închisoare. **Clasa a doua:** *Dr. Rațiu*, *Barbu*, *Dionisie Roman*, pentru cari mai puțin. Și plătirea cheltuelilor de 3238 fl. Sentența se va vesti la 4 oare și jumătate.

Venind osândiții la 2 oare dela pertractare acasă: doamnele române i-au primit din ferestrele hotelului „*Hungaria*“, cu un povoiu de flori.

JUDECATA!

6 ciasuri și 45 min.

Au fost toți osândiți! *Dr. Ioan Rațiu*, președintele partidului, la doi ani; *Dr. Vasilie Lucaciu* la cinci ani; *Dumitru Comșa* la trei ani; *George Pop de Băsești* la un an; *Dr. Daniil Popovici Barcianu*, *Dr. Victor Mihali*, *Rubin Pațiția* și *Gerasim Domide* — la câte doi ani și șese luni; *Aurel Suciu*, la un an și șese luni; *Nicolae Cristea* la opt luni; *Iuliu Coroian* la doi ani și opt luni; *Patriciu Barbu* la două luni; *Al. Veliciu* la doi ani; *Dionisiu Roman* la opt luni; — toți închisoare de stat, și toți la purtarea cheltuelilor de 3238 fl. și publicarea judecării în 13 foi.

Proprietar și editor: *T. Liviu Albini*. Pentru redacție, în lipsa dlui *Ioan Russu Șirianu*, răspunzător: *George Moldovan*.

ECONOMUL

redactat de D. COMȘA.

Din stupărit.

XIX.

Despărțirea roilor.

E bine dacă stuparul are timp de ajuns pentru a prinde un roi până când n'a eșit un al doilea, al treilea sau al patrulea roi, ceea-ce se întâmplă foarte adesea, unde sunt zeci de stupi; dacă însă îi es roii unul după altul și îi e cu neputință a-i prinde în coșnița unul câte unul, pe rând, trebuie să cerce a împedea roiul al doilea ca să nu se așeze peste cel dintâiu și ceilalți pe deasupra.

De multe-ori reușește împedecarea mestecării roilor în chipul următor: roiul așezat se acopere în grabă cu o pânzătură udă, fie aceea față de masă sau lepedeu, ear' roiul al doilea se stropesc bătătește cu apă, ca să-și iee sborul și să se pună în altă parte.

Mult ajută ca să nu se mestece roii așezarea mai multor coșnițe gătite pentru prinderea roilor în deosebite locuri ale grădinei; pentru-că dacă roiul cel dintâiu s'a așezat deadreptul în o coșniță, aceasta o putem lua numai decât din locul ei și a o pune în un loc scutit, fie chiar în stupină și așa nu trebuie să ne zăbovim cu prinderea roiului în coșniță, în care timp ușor ese al doilea sau al treilea roi.

Dacă însă, pe lângă toată grija, ni-s'au mestecat doi sau mai mulți roi buni și mai cu seamă roii cei dintâi, îi prindem pe toți în o coșniță și lăsăm albinele să se liniștească, dacă cumva mai poate fi vorba de liniștire în un vir-var atât de mare. De eu seară se stropesc bine albinele din coșniță cu apă rece; după aceea se golesc în o puțină (ciubăr), punându-se răzimate în ea atâtea ramurile de măr ori pom cu frunze cu tot câți roi sunt împreunați. Putina se acopere cu o pânzătură mare, legându-se pentru-ca albinele să nu poată eși din ea. Până dimineața fiecare matcă cu albinele sale se aleg pe câte una din ramurile și noi avem să așezăm deosebiții roi în coșnițe deosebite. Alții lucră altcum la despărțirea roilor mestecați; fel mai ușor ca acesta însă nu e.

Dacă stuparul n'a fost de față la eșirea roilor și acestia s'au mestecat fără să știe el, pentru a-i pute despărți, se poate ușor întâmpla să rămână stupul de mai multe matce fără de nici una. Pentru-că:

Roiul cei dintâi, adică cu matcă fructificată, se împacă mai ușor între sine, omorînd matcele afară de una, care e mai puternică.

Asemenea se împacă roii de ai doilea între sine și cei de ai doilea cu cei de ai treilea, adică cei cu matce nefructificate, omorînd matcele până la una.

Nu se împacă însă roii cei cu matcă fructificată cu cei cu matcă nefructificată, adică cei dintâiu cu cei de ai doilea sau cu cei de ai treilea ori ai patrulea. Și cu asemenea privilegii se poate ușor întâmpla să rămână stupul fără matcă, omorîndu-le pe toate.

Deci dacă suntem în indoeală, că ar pute să fie roii mestecați, să-și despărțim în modul arătat, ca să prevenim prăpădirea tuturor matcelor.

Dacă însă ni-s'a mestecat roiul întâiu cu al doilea și la despărțire vedem că unul din acestia e foarte slab, adică are albine puține, trebuie înadins să-și împreunăm.

În această întâmplare lucrăm în chipul următor:

Se așterne jos o față de masă sau un lepedeu; după aceea se ia o ramură cu unul din roii despărțiți. Albinele se stropesc bine cu apă și se scutură pe față de masă sau pe lepedeu; ear' tot pe față de masă trebuie să fie coșnița în care să între albinele. Coșnița se stee ceva ridicată de o parte. Trăgându-se albinele rând pe rând spre coșniță ne uităm după matcă, prinznedu-o. Prinderea se face nu de foale, ci de piept; la din contră am pute-o vătămă. Acum matca o așezăm pe un fagur bătrân sub un coperiș de matcă.

Tot așa facem și cu albinele de pe cealaltă ramură. Prinznend și matca acestora o punem și pe ea sub coperiș și asemănăm acum amândouă matcele între sine. Cea fructificată e mai mare, mai pântecoasă, fiindcă e încărcată de ouă, cea tineră e mai subțire.

Una din ele se așează în coșniță, dar' are să rămână acoperită 2 zile și două nopți ca să nu o omoare albinele și numai după aceea se lasă liberă. Cealaltă încă se poate folosi la facerea unui roi rezervist, despre care vom vorbi cu alt privilegiu.

XX.

Mutarea roilor din o coșniță în alta.

Coșnițele în care se prind roii au să fie mai mici și mai ușurele, ca să poată umbla stuparul lesne cu ele.

Din aceste se strămută roii în coșnițe mai mari: de cele de rând sau mobile.

În coșnița de rând se face strămutarea așa:

Într'un loc mai ferit — dacă se poate în umbră — se așterne o față de masă și pe ea se așează cu gura în sus coșnița de rând în care are să rămână stupul. Acum se ia coșnița cu roiul, se întoarce între mâni cu gura în sus, albinele se stropesc cu apă rece și lovind

păreții coșniței cu mâinile albinele cad pe fundul ei. După aceea se golesc în coșnița, în care ele au să rămână. Aceasta se întoarce cu gura în jos pe față de masă și ne uităm în coșnița din care am golit albinele, nu cumva să fi rămas acolo matca. Văzând matca în ea o măturăm cu o peană de găscă lînga coșnița de jos ca să între și ea în stup și așteptăm să se liniștească albinele; apoi punem stupul cu grije la locul unde trebuie să rămână.

Coșnița mobilă se gătește cu rame, care să aibă începuturi de faguri; mai bine e însă să aibă faguri artificiali în rame. În starea aceasta se freacă pe dinlăuntru cu mătăcină și se așează în poziția ei adevărată pe față de masă, numită mai sus. Se ia coșnița cu roiul, se întoarce cu gura în sus, se bate în palme, după-ce s'au stropit albinele cu apă, se scutură de-a costișul pe fundul coșniței mobile. Albin le rămase în coșniță se scutură din nou pe față de masa lînga coșnița mobilă nu cumva să rămână matca în coșnița în care s'au prins.

După-ce s'au așezat albinele și s'au liniștit în coșnița mobilă, i-se pune ferestra și ușa și se duce la locul ei în stupină.

XXI.

Cum ajungem la miere multă.

Cine vrea să câștige multă miere dela stupi, nu trebuie să-și lase să roiască. Și aceasta o fac astăzi toți stuparii, care au ajuns la numărul dorit de stupi.

Mi-am pus spre pildă de gând să ajung la 30 sau 50 stupi și având odată acest număr, nici toamna nu-și maiucid și nici nu-și mai las să roiască primăvara, ci rămân tot la acest număr, reînoid numai matcele și prefăcând din când în când fagurii. Aceasta însemnează a stupări în mod rațional.

De sine se pricepe însă, că stupăritul rațional numai în coșnițe mobile se poate purta. E adevărat totuși că în coșnițele de nuiete se pot opri stupii dela roit; dar' lucrarea aici e cu mult mai anevoioasă și adese nu reușește, ear' prefacerea fagurilor e aproape cu neputință, pe când în coșnițele mobile totul e numai o jucărie.

Prin oprirea dela roit stupii devin bogați în albine și dacă ei au și matcă tineră, apoi neavând să zidească mulți faguri și fiind și timpul priincios pentru adunat, trebuie să se stringă multă miere în coșniță. Ear' mier-a cea mai multă se stringe de regulă în Maiu și Iunie, adică pe timpul roitului; dacă stupii se opresc dela roit. Mai târziu însă, cosindu-se ierburile și trecând floarea mai multor pomi și arbori, albinele n'au de unde să adune din belșug.

În coșnițele de nuiete oprirea dela roit se face în modul următor: prindem

matca, cum am arătat în alt număr al acestei foi, adică prin alungarea albinelor și dacă e de 3 ani o omorim; car' dacă e de un an sau doi facem un roi de rezervă cu ajutorul ei. Răbindu-se albinele în coșniță vedem cu înlesnire căsuliile de matcă, care toate trebuiesc tăiate: numai una din cele mai mari e de a se lăsa, ca din ea să ese viitoarea matcă tinăra a stupului. Acum dacă se poate coșniței 'i-se pune un adaus în partea deasupra ca să li-se dea albinelor de lucru. În partea de deșupt adausul e mai mult spre stricare decât de folos.

Stupul cu chipul acesta e silit să se lase de roit și să adune numai miere. Dacă însă nu 'i-se poate pune coșniței adausul sus pomenit, și la coșnițele noastre de nuiele cam de regulă nu 'i-se poate pune, albinele după-ce au zidit toți fagurii și 'i-au umplut cu miere, sânt silit să petreacă în lene spre cea mai mare pagubă a stuparului.

Nu e așa cu coșnițele mobile. La aceste oprirea dela roit se face cu mare înlesnire. Pentru-că în ele li-se poate da albinelor de lucru tot într'una. Adecă li-se pun în partea de cătră ușa a despărțământului de clocit pârcaane cu începuturi de faguri, până când s'a umplut acest despărțământ. După aceea li-se dă de lucru și în despărțământul de miere, adică deasupra poliței și umplându-'l și acesta se scot faguri plini cu miere, din care aceasta se estrage, punându-se fagurii goli ear' în coșniță; ceea-ce în coșnițele de nuiele nu se poate face nici decum.

Prin cercări îndelungate s'a ajuns însă la părerea, că cea mai potrivită oprire dela roit se face cu închiderea matcei astfel ca ea să nu poată oua în mai mulți ca 4—5 faguri de lucrătoare. La stupi de frunte oprirea se face în Maiu, ear' la cei de rind mai târziu. Și adică: se scoate pârcaane de pârcaane și se pun în altă coșniță goală, până când dăm de fagurul cu matca. Acesta îl punem în despărțământul de miere, adică deasupra poliței, în fund. Lângă el mai punem 3—4 faguri de lucrătoare și după aceea așezăm fereastra cu grația lui Haneman. Partea dindărăt a poliței se scoate și se umple coșnița dearindul cu pârcaanele deja scoase și cu altele, câte mai sânt de lipsă. Dacă pârcaanele sânt pline cu faguri artificiali sau cu de cei naturali, e mai bine; la din contră însă ei trebuie să aibă cel puțin început de faguri sau de ceară. Este totodată de lipsă a se cerceta cu acest privilegiu toți fagurii ce au fost în coșniță și căsuliile de matcă trebuiesc tăiate.

Până când matca este astfel localizată pe 4—5 faguri de lucrătoare, nu se pot înmulți prea tare albinele din cauza că matca nu poate oua după pofta ei, adică din seamă afară mult, și în atare cas nici fagurii de trântori nu sânt

primejdioși, ci chiar folositori, pentru-că albinele îi umplu cu miere și până au de acestia nu sânt silit să pierde timpul cu zidirea altor faguri.

Cătră sfârșitul timpului de roit matca se sloboade eară în despărțământul de clocit, se pune partea dindărăt a poliței la locul seu și fagurii de trântori se trec în despărțământul de miere, ca să nu oue matca în căsuliile lor.

Cu chipul arătat în cele de mai sus albinele sânt împedecate dela roit și totodată din causă că nu se înmulțesc prea tare și neavând astfel de a nutri numai la pui în timpul când e mai multă miere în toate florile, sânt silit să adune de aceasta cu îmbelșugare și pentru ele, dar' și pentru stupar.

XXII.

Roi de rezervă.

În stupăritul rațional roii de rezervă sânt neîncungurât de lipsă și mai cu seamă stupărind omul cu mai multe zeci de stupi, dintre care unii rămân fără matcă și adese în timp de toamnă sau de primăvară, când numai prin matce rezerviste se pot mântui de perire. Și dacă s'ar prăpădi stuparului și numai 2—3 stupi la an din lipsa roilor de rezervă, totuși e pagubă de 10—15 fl., să zicem pe ușor, prețul acestora, fără de miere și faguri; ear' facerea roilor de rezervă fiind un lucru de-tul de lesnicios.

Cum se fac coșnițele pentru roii de rezervă am spus în numărul 1 al „*Economului*“ din anul acesta sub titlul „*din traista cu povețele*“; ear' roii înșiși se fac în felurite chipuri. Roi mici de ai doilea și de ai treilea se pot folosi ca roi de rezervă; nici nu sânt buni de altceva. Ei însă se mai pot face și în alte multe feluri dintre care unul este acesta: Cam pe la mijlocul lui Maiu se prinde matca din stupii cei buni; apoi după 9 zile dela prinderea ei se taie, afară de una, toate căsuliile de matcă din stupi. Cu chipul acesta se împedecă stupii și dela roit.

Cu matcă prinsă se face roi de rezervă. Adecă: matca cu un fagur sau doi, în care se află pui acoperiți și cu albinele de pe ei, precum și un fagur cu miere se pun în o coșniță de roi rezerviști, se mai adaug una sau două pârcaane cu începutură de faguri și așa se așează în un loc întunecos, spre pildă în o pivniță, unde să rămână 3 zile și după aceea să se pună la locul de stătat.

XXIII.

Îngrijirea roilor în zilele dintâin.

Nu arare-ori se întemplă, că astăzi am căpătat unul sau mulți roi și încă în ziua următoare se pornește un timp ploios și rece, care ține mai multe zile, încât albinelor le e cu neputință să-și aducă cele de lipsă în coșniță. În casuri de

aceste stuparul să-și ajute roii, dându-le miere subțiată cu apă, ear' în coșnițele mobile faguri întregi cu miere.

Dar' chiar și când după roire sânt zile frumoase e bine să sârim în ajutorul roilor și cu deosebire în al celor mai slăbuți și cu matcă nefructificată, dându-le nu numai miere, ci și faguri cu pui și cu ouă, diu care prăpădindu-se matca cu privilegiul eșirii la împărechere, să-și poată crește o altă matcă.

Roi, și mai cu seamă roii cu matce nefructificate trebuiesc cercetați la o săptămână, ca să vedem dăm de ouă ori ba. Căci aflând ouă, e semn, că matca este fructificată și prin urmare stupul e în bună rîndueală; aflând matca dar' nu și ouă, e semn, că n'a reușit împărecherea și îi dăm din nou un fagur cu ouă. Neaflând matca, din ouăle date în fagur, albinele își pot crește o altă matcă și nu e primejdie de a căpăta stupul matcă falsă.

Pârcaane se pun mai întâiu numai în despărțământul de clocit, adică sub poliță și numai atâtea câte se l. poată ocupa roiul, nu mai multe. Fereastra se împinge până lângă pârcaane. După-ce au umplut ramele date, care trebuie să fie atâtea deasupra câte și dedesupt, li-se mai pune alte două rame cu începutură de fagur, una din sus și alta din jos, dar' nu chiar dindărăt lângă fereastră, ci între cei doi faguri din urmă, ca între doi faguri plini să vină unul gol.

Tot astfel se face până se umple despărțământul de clocit, adică de sub poliță și numai după aceea, dacă mai e de lipsă, descoperim grația lui Haneman și lăsăm stupul să tr-acă și în despărțământul de miere. De sine se pricepe, că și în despărțământul acesta e de a se face rîndueală.

Ca albinele să treacă mai în grabă aici, e bine să se pună în fund un fagur cu pui și apoi 2—3 pârcaane cu început de faguri.

XXIV.

Împreunarea stupilor.

Vorbind de albinele răpitoare, am pomenit și despre împreunarea stupilor. Și de multe-ori sântem siliți a o face aceasta și în desursul primăverii:

Dacă un stup e lipsit de matcă, împreunarea lui cu un alt nu tocmai de frunte se face în coșnițele mobile cu mare înlesnire și anume, stupul de împreunat se scoate din coșniță, cu faguri cu albine cu tot, și se așează în despărțământul de miere al coșniții stupului, cu care vom a-l împreuna. Pe grația lu Haneman se pune sită de sirmă (drot), încât albinele din jos să nu se poată întâlni cu cele din sus. În coșniță se pune „moșus“, care e bine să-și aibă fiecare stupar la îndemână, fiind și așa ieftin. După 48 de oare, trăgând sita de drot, stupii rămân împreunați. Stupii din coșnițele de nuiele,

paie s. a. se pot împreuna așa, că coșnița lipsită de matcă și de pui se pune cu gura în sus, la un loc potrivit în stupină. Peste ea se așează coșnița cu stupul de împreunat, după-ce s'a stropit mai întâiu printre fagurii din amândouă coșnițele miere subțiată, în care s'a fost amestecat și puțin „apiol”. Locul unde se ating coșnițele, se încinge cu un ștergar, spre a împedece astfel eșirea albinelor. Numai la un urdiniș se pune sită de sîrmă, ca să aibă albinele aer.

Albinele din coșnița din sus se coboară în cea din jos și, dând de mierea stropită printre faguri, ușor se împrietenesc unele cu altele, și împreună cară, până dimineața, toată mierea de-asupra. Dimineața stupul este împreunat și se așază la loc. Pentru de a isbuti împreunarea este de lipsă, ca albinele să simtă, că sînt orfane de matcă și că n'au din ce să-și crească alta.

Prieteni plugarului.

Nu e cu putință omului să socotească pagubele care le fac unele animale mici: în grădină, în pădure, în vii și pe câmp.

Omidile de pomi îi nimicesc în unii ani întreaga roada pomilor, floxera nimicește viile, lăcustele pustiesc cu deservire sămănăturile; tot atât de stricătore sunt gândacii, carii, fluturii și alte insecte (goange), precum și șoarecii ș. a.

Ori cât a cercat omul până acum și ori cât va cerca pe viitor să împuțineze și chiar să pustiească aceste animale stricătore, singur n'a isbutit, și de bună-seamă, n'are să isbutească nici-o dată. Noroc însă, că ceea-ce omul singur nu poate face, fac *prieteni lui*. Acești prieteni nu trebuie să-i căutăm între oameni, ci între animale. Și încă adesea cei mai buni și mai credincioși prieteni ai economului sînt aceia, pe care el îi urește mai mult și în tot chipul umblă să le facă rău, ba chiar se-și prăpădească.

Între cei mai de căpetenie prieteni ai economului se numeră: *pasărele*, *sobolul*, *liliacul*, și *ariciul*, apoi unele *tritoare* precum șerpii, șopârlele, chiar și *broaștele*. Nutrețul acestora constă mai cu seamă din insecte, vermi ș. a., pe care le caută peste tot locul: în aer, pe pământ, în pământ, în apă, pe plante, în gunoier și în alte locuri. Ear' pentru serviciul, ce-l fac ele omului, nu-și cer nici o răsplătă deosebită; ci ar fi mulțumite, dacă el li-ar da măcar bună pace. Și nici chiar de atîta nu sînt învrednicite din partea lui. Dimpotrivă, le urmărește și pustiește fără de milă unde și cum numai poate, fără să se gîndească, că prin această tratare neomenească își face și ea cea mai mare pagubă.

Mare parte din economii nostri nici nu sînt în stare a pricepe, ce rău își fac, prăpădind animalele mai sus pomenite,

adecă pe cei mai buni prieteni ai sei. Nu e însă lucru greu a veni la pricepere și a vedea, ce și cum îi ajută acești prieteni.

Să ne cugetăm cum, spre pildă, primăvara nu vedem prin casele și grajdurile noastre numai ici colea câte o muscă și cum vara și mai ales toamna în câtrău ne întorcem vedem mii și mii de muște, care năpăstuesc pe oameni și pe animale. Din o singură muscă deci se prăsesc în decursul unei veri mii nenumărate. Tot așa de tare se înmulțesc și celelalte insecte, precum fluturii, lăcustele, țînțarii ș. a. Ear' insectele, precum e știut, se nutresc mai cu seamă cu plante. Așa: omidele de pe pomi, rod cu deservire florile și frunzele acestora; omidele de varză nimicesc frunzele și căpățînile acesteia; lăcustele pustiesc holdele și ierburile; gândacii de Maiu rod frunza stejarilor, floxera prăpădește viile, în care se încuibeză; un fel de cari strică brazilor și așa mai departe, fiecare plantă își are dușmanul seu.

Ce s'ar alege acum de grâu, cucuruz, legume, pomi, ierburi, arbori și flori, dacă n'ar fi lăsat bunul Dumnezeu omului într'ajutor atîția prieteni, care cât ține vara neîncetat pustiesc pe dușmanii plantelor și prin urmare și pe ai omului?

Oamenii învățați sînt de părere, și o părere sau credință înțeleaptă este aceasta, că impuținarea paserilor, a sobolilor, liliacilor și aricilor, mai departe a șopârlelor și broaștelor poate să aibă ca urmare pagube ne mai pomenite în economie; ear' stîrpirea lor ar aduce cu sine stîrpirea plantelor și prin urmare și a omului și animalelor.

Și ce urmează de aci? Urmează negreșit, că omul și îndeosebi economul să-și cunoască pe adevărații sei prieteni; acestora să le facă viața plăcută, să nu-și alunge, să nu-și omoare.

Oamenii învățați de mult facă au făcut cunoscuți pe acești prieteni neobișniți a-și plugarului. Cu toate aceste însă mulți plugari nu-și cunosc.

S'au adus și legi pentru scutirea acestor mari binefăcători ai omenirii și totuși milioane de economi, din pricina neștiinței și a unor păreri greșite și astăzi poartă război în mod necruțător împotriva acestor binefăcători ai sei.

Prin stîrpirea fără cruțare a pădurilor, a tufșurilor, a țelinilor și a morăștinilor, economul lucră, fără să știe, spre răul seu. Cu chipul acesta, paserile, ne mai avînd să se încuibeză, părăsesc acele locuri, sau cel puțin, numărul lor se reduce foarte tare; tot așa se întîmplă și cu ceilalți prieteni ai economului.

Afară de aceste adăposturi pentru paseri, adecă afară de păduri, tufșuri, țelini și morăștini, ele se apropie și de locuința economului, așa: vrăbiile își fac cuib prin șuri, rînduneaua se apropie și

mai tare de om și își face cuibul sub strașină și chiar în podul casei; altele se încuibeză prin grădini și s'ar încuibă și mai mult, dacă, din nepricepere, nu ar fi sburătărite fără cruțare și dacă copiii nu li-ar lua ouăle și puii, și dacă nu nu li-ar strica cuiburile.

Deci economul să poarte de grije, ca paserile să-și aibă adăposturile lor, pe care li li-a dat firea; mai departe să nu le facă nici cel mai mic rău. Se desvețe și pe fiii sei de a mai prinde paserile, de a le lua ouăle și puii și de a le strica cuiburile. Cu chipul acesta paserile se vor înmulți, vor îndrăgi grădina, viile și ogorul lui; vor stîrpi tot felul de insecte stricătore și el se va bucura de roade îmbelșugate.

Dar' afară de paseri mai trăesc aproape numai cu insecte, cum am zis mai sus, și liliacul, sobolul și ariciul. Prin urmare și aceste animale sînt foarte folositoare economului și el n'ar trebui să le urmărească și omoare fără cruțare, ci dimpotrivă să ar fi se bucure și să le cruțe, pentru-că ele, și mai cu seamă sobolul, multe milioane de insecte stricătore prăpădesc din grădina, țelina și ogorul seu, trăind astfel pentru binele și folosul lui.

Stomacul (rîzua) acestor animale, precum s'a dovedit, e neîncetat plin de insecte; de unde se vede că nutrețul lor constă numai și numai din insecte. Tot așa și stomacul șopârlelor, al broaștelor și al șerpilor; ceea-ce ne dă a înțelege, că aceste toate sînt animale tare folositoare economului și prin urmare el trebuie să le apere ca pe cei mai credincioși prieteni ai sei; fără al căror ajutor toate ostenețele sale ar rămînea zadarnice.

(Va urma).

Turbarea.

Dintre toate boalele, de care sînt atinse animalele, cea mai îngrozitoare e fără îndoială turbarea. Această boală, care se ivește mai ales la câni, lupi, mîțe, se ia și la om, dacă se întîmplă cumva ca să fie mușcat de vr'un animal turbat.

Turbarea e cunoscută încă din timpurile cele mai vechi. Oamenii învățați, care au trăit cu multe sute de ani înainte de nașterea lui Christos, descriu destul de amănunțit această boală arătînd, că boala o dobîndește și omul. De atunci și până astăzi învățații și cu deosebire doctorii au cercat să descopere mijlocul de a vindeca turbarea. Abia însă în timpul mai nou vestitul doctor francez *Pasteur* a isbutit, după cercetări îndelungate, să-și dea de leac. Causa adevărată, din care provine turbarea, nu a isbutit însă nici el să o descopere până acum, și de aceea boala nu poate fi vindecată sub toate formele, în care se ivește. Ea se poate vindeca cum se cade numai dacă omul sau animalul mușcat e căutat numai decît,

și și atunci o vindecare deplină e cu puțină numai dacă mușcătura provine dela câni sau mâțe turbate. La lup bună-oară turbarea e cu mult mai tare și prin urmare vindecarea e foarte îndoiioasă.

Turbarea deși pare a fi cunoscută de toată lumea prin oare-care semne particulare, se cere însă multă băgare de seamă, deoarece-ce aceste semne cunoscute de toți nu se arată de cât la sfârșit.

Turbarea se arată sub două forme: turbarea așa numită *furioasă* și turbarea *mută*.

Semnele turbării furioase sunt următoarele: La început animalul devine trist și lesne supărăcios; cânele mai cu seamă stă retras și se arată foarte fără voce. După câteva zile începe a perde pofta de mâncare, respinge mâncarea ce 'i-se dă, linge zidurile și petrele, înghite bucăți de pânză, de lemn, pae, iarbă, pământ etc. arată semne de greață și se silește a vărsa.

La o săptămână, boala se arată sub forma ei adevărată. Tristetea e cu mult mai mare dacă animalul este închis, cânele se repede cu gura și mușcă grătarul cuscii; boul bate pământul iute una cu picioarele dinainte, se repede cu coarnezle în păreții închisorii; porcul țipă, e neastempărat, caută a mușca și se repede la om; oia din blândă ce e, devine sălbatică, fuge sau se repede cu dinții pentru a mușca ori-ce 'i vine în cale, paserile cărie, se reped cu ciocul la om și bat cu aripele.

În această a două perioadă a boalei toate animalele au glasul stricat. Câni urlă într'un chip foarte urât. Din gură le curg bale. Când li-se dă drumul din închisoare, se reped pentru a mușca tot ce le ese înainte. Câni mai cu seamă, nu 'și mai cunosc stăpânii și se reped să 'i muște. Dacă nu fatăneșe nimic în drumul seu, cânele, în rătăcirea lui, mușcă în gol.

Frica de apă, care se ivește la om, nu se arată la câne, decât în casuri foarte rari. Prin urmare nu trebuie a aștepta acest semn la câne pentru a ne încredința, că este turbat. Privirea este oblu înainte, rătăcită și spărioasă, ochii înroșiți.

La om de obicei turbarea se arată cam la trei luni. Dar' se întâmplă adeseori, că omul nu este scăpat, nici chiar după un an.

Un fer înroșit în foc și pe care un animal sănătos 'l-ar respinge cu frică, cânele turbat il apucă cu gura, și 'l strânge, ca-și-cum nu ar simți nimic.

După trecere de câteva luni animalele slăbesc în mod simțitor, ochii sunt băgați în fundul capului, părul se sbârlește, nmbletul este anevoios, animalul amenință să cadă de partea din apoi, falca de jos este lăsată și limba atirnată.

Aceste semne sunt înainte mergătoare mortii.

A doua formă a boalei este așa numita turbare mută. Aceasta se deosebește de

cea dintăiu prin aceea, că animalul nu umblă să muște. Semnele particulare a turbării mute e amortirea fălcilor. Forma aceasta a boalei e cu mult mai periculoasă decât cea dintăiu. Omul crezând că are a face cu un câne înecat cu un oscior, și vrând să 'i vină în ajutor îi bagă mâna în gură, pentru a 'i scoate osul, cu care crede că 'i înecat. Întemplantându-se că omul se fie mușcat, cade jertfa acestei grozave boale.

Mijloacele de vindecare. Întemplantându-se ca un animal sau om să fie mușcat de un câne, lup sau alt animal turbat sau bânuit a fi turbat, numai decât să se iee următoarele măsuri:

Să se facă numai decât o legătură strinsă mai în sus de rană, pentru a împedeca veninul turbării a pătrunde în sânge; să se ardă rana cât se va pute mai curând cu un fer roșit în foc sau cu *acid sulfuric curat* (vitriol). Ferul roșu însă este cel mai bun pentru-că este totdeauna la îndemână și putem cu înlesnire să ardem rana în toată întinderea, căutând a pătrunde cât se va pute mai adânc, până-ce se va înegri carnea.

Lucrul cel mai cuminte e însă ca mușcatul să fie dus în cel mai scurt timp în căutarea vr'unui institut pentru vindecarea turbării. Astfel de institute sunt trei: în Paris, în București și în Budapesta.

Aceste măsuri trebuie însă luate îndată după mușcare, căci de 'ndată ce boala s'a ivit în toată grozăvenia ei, vindecarea e cu neputință.

Vitele mușcate de un animal turbat, se vor ucide numai decât, sau dacă voește proprietarul, le poate supune căutării unui medic veterinar (de vite). La toată întemplantarea însă vitele acestea trebuie deschișinite cu totul de celelalte.

După *Journalul societății agricole*.

Rănilor pomilor.

O purcedere potrivită când cu vindecarea rănilor la pomi, este de mare însemnătate, atât pentru de a ține pomul în stare sănătoasă cât și pentru de a împedeca incubarea în răni vermilor și insectelor.

Sunt două feluri de răni, anume răni, care le cășunează omul prin tăiere și răni, care se formează în urma vijeliilor. Tăierea se face mai potrivit atunci, când începe să circuleze suc prin pom, căci atunci pomul e în stare să vindece rana ușor și repede. Ramuri mari trebuie tăiate cu totul aproape de trunchiu. Pentru de a vătămă cât se poate de puțin coaja, tăietura se va face de jos în sus. Ranele mai mari se ung cu păcură, ear' celelalte cu rășină de altoit, gătită din 250 grame ceară și 125 grame rășină, amestecate cu puțin terpentin gros. Această rășină se pregătește topind laolaltă ceara cu rășina și turnând apoi terpentin.

La ruperi de ramuri prin vijelie se formează de regulă răni mari, și coaja belește. Asemenea răni se netezesc cât se poate de bine cu un cuțit ager și se ung cu păcură îngrijind însă să nu se unșă și coaja. După-ce păcura s'a uscat, ungem rana cu un fel de cir alcătuit din 2 părți de gunoii proaspăt de vită, 1 parte praf de var, cernut bine, 1 parte cenușe și puțin nêsip mărunt, adăugând pâr de vacă și terpentin. La rănilor învechite, cari ar fi început să putrezească, tăiem cu un cuțit ager părțile bolnave, formând o suprafață oablă, pe care apoi o ungem cu cirul amintit.

Cum să păstrăm carnea?

Pentru a pute păstra și la căldură carnea, ea se tae mai întăiu în bucăți, se așează într'un vas de lut și se acopere cu pânză, presărându-o cu sare și cărbune pisat, cam de două deg-te de gros. Chiar și presărată fiind cu cafea măcinată carnea se ține mai multe zile în stare proaspătă.

Loc deschis. *)

Pentru cultivătorii de poame.

Prin scrisoarea sa dela 2 Maiu a. c. nr. 25.228, înaltul minister r. u. de agricultură aduce la cunoștința cultivatorilor de poame, a comunelor și a tovărășilor, că în scopul îmbunătățirii poamelor uscate precum și a vinului de poame, va împărți în anul acesta în mod gratuit sau cu preț scăzut cuptoare de uscat poame, apoi mori de Normandia pentru pregătirea vinului de mere, teascuri, și de probare vr'o câteva cazane de fert rachiu, sistem *«Kriznics»*.

Singuraticii pot cumpăra cuptorul *«Carenille»* de uscat poame cu toate cele trebuincioase pentru 291 fl. 50 cr.; moara de Normandia pentru poame cu fl. 70; și cazanul sistem *«Kriznics»* de fert rachiu, cu 260 fl.

Comunele și tovărășiile (agricole și de cultivarea poamelor) pot primi cuptoare de uscat poame sistem *«Crenille»* în mod gratuit, ear' spre întrebuițare pot imprumuta moara de poame și teascul dacă vor înainta spre acest scop cererile lor în regulă până la mijlocul lunii Iunie a. c. n. la înaltul minister r. u. de agricultură în Budapesta.

Înaltul minister este aplicat a pune la îndemână cultivatorilor de poame fără a se cere vre-o cheltueală din partea lor, oameni pricepători de ai sei, care vor așeza cuptoarele de uscat poame și morile, și vor da îndrumări cu privire la umblarea cu acelea.

Atragem dară luarea aminte a tuturor celor ce ar dori să se bucure de ușurarea ce li-se face prin această înștiințare a ministrului, și indemnăm pe cei-ce uscă în măsură mai mare poame, fac vin și rachiu de poame, să 'și înainteze cererile lor până la 15 Iunie a. c. la înaltul minister r. u. de agricultură din Budapesta.

Sibiu, 3/15 Maiu 1894.

Comitetul central al Reuniunii Române de agricultură din comitatul Sibiu.

Ioan de Preda, Victor Tordășian,
v. președinte. secretar.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acestei redacții nu primim răspundere.

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechia.

Duminică, 15 Maiu: Năsăud.
Luni, 16 Maiu: Cincu-mare, Noistad, Murăș-Oșorheiu.
Marti, 17 Maiu: Baia-mare.
Mercuri, 18 Maiu: Miheș, Odorheiu-săcuiesc, Dej.
Joi, 19 Maiu: Brașov.
Vineri, 20 Maiu: Capolnoc-Mănăștur, Ilia, Zălau.
Sâmbătă, 21 Maiu: Bözöd, Zam, Zernești, Băiuța

LOTERIE.

Tragerea din 19 Maiu n.

Timișoara: 68 44 10 37 60
 Viena: 25 40 32 88 43

Tragerea din 23 Maiu n.

Brünn: 84 61 32 22 75

Prețul mărfurilor.

Tirgul de rimători în Steinbruch. În 13 Maiu v.: s'au notat: ungurești bătrâni grei 46.— cr. până 47.— cr., de mijloc 46.— cr. până 46.1/2 cr., ungurești grei tineri 48.— cr. până 48.1/2 cr., de mijloc 48.— cr. până 48.1/2 cr., ușori 48.— cr. până 48.1/2 cr. marfă țerânească grea 46.— cr. până 47.— cr., de mijloc 46.— cr. până 47.— cr., ușoară 46.— cr. până 47.1/2 cr., românești, grei — cr. până — cr., transito grei — cr. până — cr., transito de mijloc — cr. până — cr., transito ușori — cr. până — cr., transito sârbești grei 47.— cr. până 47.1/2 cr., transito de mijloc 46.1/2 cr. până 47.— cr., transito ușori 46.— cr. până 47.— cr.

Călin্দարul săptămânii.

Zilele	Călin্দարul vechiu	Călin্দ. nou	Soarele	
	Dum. a 5-a d. Paști, gl. 4 sft. 7.	rês.	ap.	
Dum.	15 S. Păr. Pachomie	27 Lucian	3 55	7 59
Luni	16 Cuv. Teod. sfințitul	28 Vilhelm	3 54	8 0
Marti	17 Apost. Adronic	29 Maximus	3 53	8 1
Merc.	18 Muc. Teodot	30 Ferdinand	3 52	8 2
Joi	19 S. Muc. Patrachie	31 Angela	3 51	8 3
Vineri	20 Mart. Talaleu	1 Iun. Nic.	3 51	8 5
Sâmb.	21 SS. Const. și Elena	2 Erasmus	3 50	8 6

Carol F. Jickeli

Sibiin.

Deposit de
traverse, șini vechi de drum de fer,
CEMENT,

recomandă depositul seu bine asortat cu tot felul de mărfuri de fer și metal, unelte pentru ori-ce industrie, unelte agricole, pentru horticultură și gospodăria casnică. [1008] 4-6

Comande în limba română sânt de dorit.

Un mijloc de casă probat de mai mulți ani.

[482] 12-45 **Gichtfluidul lui Kwizda**

Fricțiune întăritoare înainte și după ture mari.

Gichtfluidul		lui Kwizda	
Prețul unei sticle 1/1 1 fl. v. a.		Prețul unei 1/2 sticle 60 cr. v. a.	
Gichtfluidul		lui Kwizda	
Se poate căpeta		în toate farmaciile.	

Gichtfluidul lui Kwizda

Depositul principal: Farmacia cercuală Korneuburg.

Institut de credit fonciar în Sibiu

(BODEN-KREDIT-ANSTALT IN HERMANNSTADT).

Sporer-Gasse Nr. 2.

Toate afacerile de bancă și de cambii, precum și intermediari în comisiuni se fac aici cu cele mai favorabile condițiuni în

Cassa de schimb a institutului.

Primirea de alocări de bani cu interese.

Vindere și cumpărare de efecte, cu deosebire bilete hipotecare și alte hârtii de depuneri, apoi sorte de bani din țeară și străinătate (note monede).

Avansuri pe efecte, precum și pe conto-corrent.

Escompturi de cambii, efecte și cupoane.

Mandate și afaceri de incasso.

Dispozițiunile mai detaliate se pot vedea în localul institutului.

Despre toate cestiunile, care tae în afaceri de bancă se dau *informațiuni gratis.*

Privitorii la cruțarea speselor la trimiterea de bani, la cerere se trimit din partea institutului *cecuri postale.*

Formulare pentru petițiunile de împrumuturi pe hipotecă precum și îndrumările necesare se dau din partea institutului.

Informațiuni mai de aproape în materie de instituturi dau și domni:

<p>Paul Theil, avocat în Sibiu.</p> <p>Dr. Carl Oberth, avocat în Mediaș.</p> <p>Albert Gross, avocat în Elisabetopole.</p>	<p>Dr. Nicolae Motocu, avocat în Făgăraș.</p> <p>Dr. Gustav Krasser, avocat în Sas-Sebeș.</p> <p>Dr. Bela Gal, avocat în Alba-Iulia.</p>
--	---

[819] 6-8

Institut de credit fonciar în Sibiu.
(Boden-Kredit-Anstalt in Hermannstadt).

O nouă invenție însemnată pentru agricultori.

COROANA TUTUROR COASELOR!

Indispensabile pentru fiecare econom sunt

[1227] 1-3

COASELE KRONEN PATENTATE

cu aparat de înțepenit inventat de nou.

Aceste coase, fabricate din cel mai fin oțel alb și se bucură de protecția legală a ministerului ces. reg. austriac și reg. ung. de comerț.

Modul de înțepenie de până acum al coasei de coadă are desavantajul, că aceasta se făcea prin verigi, scoabe sau șurube, făcute de un faur sau lăcătar, ceea-ce e împreunat cu spese și pierdere de timp, fără-ca prin aceasta înțepenia să fie dăinuitoare, pe lângă aceea și coada se ruinează repede, lucru bine cunoscut fiecărui econom.

Toate aceste neajunsuri se pot înlătura prin noul aparat de înțepenit,

4. Aparatul de închis durează în veci, deasemeni coada, aceste trebuie așadar' numai odată cumpărate, deși tăișul după folosință de ani de zile trebuie înlocuit cu altul nou.

patentat prin privilegiu în Austro-Ungaria, aparat recunoscut de toate autoritățile specialiste din monarhie.

1. Înțepenie simplă, ieftină, repede și strinsă a coasei, după-cum arată desemnul din stânga.

2. Coasa se poate ușor și repede muta, așeza mai jos sau ridica mai sus.

3. Coasa se poate închide comod ca un briceag și după-cum arată desemnul din dreapta, se poate purta fără pericol.

Numai 40 cr. Un aparat de înțepenit
dimpună cu îndrumarea de folosire

potrivindu-se la ori-care din coasele numite și la ori-ce coadă.

Fără seamăn în privința calității și unice sunt

Coasele Kronen patentate de oțel alb

Cine folosește odată această coasă, acela nu va mai cumpăra alta, deoarece coasa Kronen patentată e coasa favorită a ori-cărui econom, renumită prin:

1. Manuare foarte ușoară, elasticitate și formă frumoasă.
2. Tăiș ascuțit ce ține vecinic, pentru-că e de două-ori întărit, nu se tocește nici-odată.
3. Bătută odată coasa, ține mai multe zile, chiar și în cea mai tare iarbă de munte.
4. Se poate cosi, cu o singură ascuțire. cu gresa, circa 120—130 pași în cea mai deasă iarbă.

Furnizez aceste coase sub garanție, pe lângă ramburs sau trimiterea banilor anticipativ, postă sau cu trenul în următoarele 5 mărimi cu prețurile următoare:

Mărimea:	70 ctm.	75 ctm.	80 ctm.	85 ctm.	90 ctm.
Prețul:	90 cr.	95 cr.	fl. 1.	fl. 1.10	fl. 1.20

40 cr. La fiecare coasă și mâner de lemn
Un aparat potrivit de înțepenit 40 cr.
dimpună cu îndrumarea de folosire.

Excelente grese à 15 cr., mai fine 25 cr., cele mai fine 35 cr. pro bucată.

Mânere și nicovale de bătut coasa pe ales 50 cr. bucata.

Adeverință de garanție.

Pentru tăiș excelent garantéz prin aceasta, pentru fiecare coasă care nu taie bine restituim banii.

I. Fekete.

Se pot comanda singur numai la

Iuliu Fekete, Viena, V. Bezirk

Agent general pentru monarhia austr.-ung. Wien V., Rüdigerasse Nr. 1/13.